

**“NİTELİKLİ ÖĞRETMEN YETİŞTİRME”
SUNUMU**

30 Kasım 2017- ANKARA

İÇİNDEKİLER

Giriş	5
Eğitim ve Öğretmen	5
Öğretmen Ve Öğretmende Olması Gereken Nitelikler	8
Öğretmende Bulunması Gereken Nitelikler	9
Cumhuriyet ve Öğretmen	18
Niçin Öğretmen	19
Genel Amaçlar	19
I. Özel Amaçlar	20
Nasıl Bir Öğretmen	22
Öğretmen Yetiştirmede Çözüm Önerileri	25
1- Hizmet Öncesi Eğitime Öğrenci Seçimi.....	28
2- Hizmet Öncesi Eğitim.....	29
3- Hizmet İçi Eğitim.....	30

“Yeni kuşak, en büyük cumhuriyetçilik dersini bu günkü öğretmenler topluluğundan ve onların yetiştirecekleri öğretmenlerden alacaktır.”

“Öğretmenler!... Cumhuriyet, fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek seviyeli muhafızlar ister. Yeni nesli bu nitelik ve kabiliyette yetiştirmek sizin elinizdedir.”

“Memleket evlâdı, her öğrenim aşamasında ekonomik hayatta verimli, etkili ve başarılı olacak surette donatılmalıdır.”

“Cumhuriyet sizden “fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür” nesiller ister.”

“Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmenlerden, eğiticiden mahrum bir millet, henüz bir millet adını alma yeteneğini kazanamamıştır.”

Başöğretmen Mustafa Kemal ATATÜRK

GİRİŞ

Geçmişini bilen, bugünü anlayan ve her ikisini kavrayıp toplumun geleceğinin yapılandırılmasında, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bekâsının sağlanmasında ve Büyük Türk Milletinin mutluluğunun gerçekleştirilmesinde çok önemli ve etkin rol üstlenen öğretmenin; eğitimi, yetiştirilmesi ve istihdamı ülkemiz açısından son derece stratejik ve büyük önem taşımaktadır.

Milli eğitim hizmetlerinin geliştirilerek yaygınlaştırılması ve kalitesinin çağdaş standartlara yükseltilmesi çalışmalarına kurulduğu 1981 yılından itibaren destek veren ve önemli katkı sağlayan Milli Eğitim Vakfının; görüş, düşünce ve değerlendirmeleri bu kitapçıkta belirtilmiştir.

EĞİTİM VE ÖĞRETMEN

Eğitim; genel olarak davranış değişikliği olarak tanımlanmaktadır. Bu davranış değişikliğinin, çağdaş davranışlarla uyumlu, kişinin içinde yaşadığı toplumun istediği yönde değiştirilerek gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Kişide istenilen davranış değişiklikleri, okulda eğitime başlayana kadar ailesi ve yakın çevresi tarafından kazandırılır.

Bu istendik davranışlar okulda; öğretmen, okul ve okul çevresi tarafından pekiştirilerek geliştirilir.

Okulda da kazandırılan davranış değişikliğinin en önemli ve etkin unsuru olan öğretmen;

1. Hizmet öncesi eğitimle,
2. Hizmet içi eğitimle yetiştirilmektedir.

Öğretmenin; geleceğimizin güvencesi ve teminatı çocuklarımızı, Türk Milli Eğitim Sisteminin genel amaç ve temel ilkeleri, bire-

Yin ve toplumun sosyal ve ekonomik talepleri, ülkemizin kalkınma hedefleri doğrultusunda gerekli davranışları kazandırıp çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak ilkel ve hedefli, yüksek insani ve ahlaki değerleri benimsemiş ve davranış haline getirmiş nitelikte yetiştirmesi esastır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bekasını ve Büyük Türk Milletinin mutluluğunu gerçekleştirecek neslin; iş hayatının, bilgi ve teknoloji temelli ekonominin taleplerine uygun olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.

Bu bakımdan eğitim sisteminin merkezinde bulunan öğrencinin ilgisi, isteği ve yetenekleri doğrultusunda çağın gereklerine ve toplumun ihtiyaçlarına uygun iyi bir eğitim alması, bu eğitimi verecek öğretmenlerin de sosyal statülerinin yükseltilmesi ve özlük haklarının iyileştirilmesi sağlanmalıdır.

Eğitim; bireyin ve toplumun gelişmesini sağlayan, ekonomik kalkınmayı destekleyen, maddi ve manevi değerleri gelecek nesillere aktaran;

- Olmazsa, olmaz,
- Vazgeçilmez,
- Ertelenemez bir süreçtir.

Bir ülkenin kendisini nasıl tanımladığının ve kendisine nasıl bir gelecek hazırladığının en önemli göstergesi, o ülkenin eğitim sistemidir ve bunun ne ölçüde hayata geçirilebildiğidir.

Gelişme ve değişimin anahtarı eğitimidir. Cumhuriyetimizin kurucusu Başöğretmen Atatürk, "Eğitimidir ki; bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüce bir toplum halinde yaşatır veya bir milleti esarete ve sefaletle sürükler" demekle, eğitimin önemini ve vazgeçilmezliğini ortaya koymuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bekâsını sağlayacak ve büyük Türk Milletinin mutluluğunu gerçekleştirecek nesilleri yetiştirme görevi öğretmene verilmiştir. Bunun içindir ki; eğitim sisteminin en önemli unsuru olan ve toplumun mimarı olarak değerlendirilen "öğretmen ne ise okul o, okul ne ise toplum o'dur" anlayışının öğretmenin eğitimi ve istihdamında göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Hiçbir şey başlangıçtaki gibi kalmamakta; değişmekte, gelişmekte ya da dönüşmektedir. Gelişim için değişim kaçınılmazdır. Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir. Hayatın vazgeçilmez kuralı olan değişim, bireyi ve toplumu her yönüyle etkilemektedir. Sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel sistemlerde meydana gelen değişme ve gelişme eğitim sistemini, eğitim sistemindeki gelişme ve değişme diğer sistemleri etkilemektedir. Bu durum öğretmenin;

- Sınıftaki,
- Okuldaki,
- Toplumdaki rollerini de etkilemekte ve değiştirmektedir.

Bireyi ve toplumu her yönüyle etkileyen bilim ve teknolojiye baş döndürücü gelişmeler;

- Eğitim ortamlarını, okul duvarlarının dışına taşımakta ve çeşitlendirmektedir.
- Bireyin ve toplumun eğitimden beklediği sosyal, ekonomik taleplerini artırmakta ve çeşitlendirmektedir.
- Eğitim sistemi için öğretmenin vazgeçilmezliğini ve önemini daha da artırmaktadır.

ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMENDE OLMASI GEREKEN NİTELİKLER

Öğretmenler; bir milletin güvencesi, teminatı ve en değerli varlığı olan çocuklarına milli amaçlar, hedefler ve ilkeler doğrultusunda davranışlar kazandırarak şekil veren, toplumun mimarı, kutsal bir mesleğin mensubu, önemli ve değerli kişilerdir. Ayrıca, millî eğitim sisteminin de en önemli unsurudurlar. Öğretmen; devletin uyulması ve uygulanması amacıyla yürürlüğe koyduğu, millî eğitim sisteminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda belirlediği millî eğitim politikalarını hayata geçiren kişidir.

“Öğretmen ne ise, okul o, okul ne ise toplum odur” özdeyişi; öğretmenin ve öğretmenlik mesleğinin; birey, toplum ve toplumun geleceği açısından ne kadar önemli ve değerli bir sorumluluk taşıdığıнын göstergesidir.

Ülkemizin kalkınma hedefleri, millî eğitim sistemimizin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda; iş hayatının ve ekonominin talebine dayalı yeter sayı ve nitelikte öğretmenin yetiştirilmesi, ülkemizin geleceği ve bekâsı açısından son derece stratejik bir önem taşımaktadır.

Eğitim sistemini; bilim ve teknolojideki çağdaş gelişmelere uygun, bireyin ve toplumun sosyal ve ekonomik taleplerini karşılayabilecek bir yapıya kavuşturarak geliştirebilmek için, öncelikle öğretmenin; Orta Asya ve Anadolu'ya ait bileşke kültürü millî ve manevi değerlerle destekleyip, geliştirerek gelecek nesillere aktaracak, öğrencilerine bu yönde davranışlar kazandıracak nitelikte yetiştirilmesi gerekmektedir. Çünkü öğretmen, bilimsel araştırma sonucunda geliştirilen amaç, hedef ve politikalar ile eğitim teorilerini uygulayan, eğitimle ilgili yurtiçi ve yurtdışı gelişmeleri eğitime yansıtarak eğitimin kalitesini yükselten toplum mimarıdır.

Giderek küreselleşen dünyada eğitim teknolojileri, bireyin ve toplumun sosyal ve ekonomik talepleri, Endüstri 4.0 şeklinde tanımlanan dördüncü sanayi devriminin yüksek nitelikli insan gücü talebi, yüksek nitelikli öğretmen yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Öğretmen; millî eğitimin genel amaç ve ilkeleri çağdaş gelişmeler doğrultusunda öğrencide gerekli davranış değişikliğini sağlamakla sorumludur.

Çağımızda bilgi edinme kaynakları (bilgisayar, televizyon, radyo, internet, cep telefonu, yazılı ve görsel diğer kaynaklar) giderek çoğalmaktadır. Bu gelişmeler, öğretmenin yeni roller üstlenmesini gerektirmektedir. Davranış bilimleri çerçevesinde bakıldığında öğretmenin tutum, tavır ve davranışlarının öğrencileri etkilediği bilinmektedir.

Öğretmenden, okulda öğrencisine, sokakta vatandaşa örnek olması beklenmektedir.

ÖĞRETMENDE BULUNMASI GEREKEN NİTELİKLER

Kendisini Sürekli Geliştirmeye İsteklidir:

- Mesleği ile ilgili yayınları takip eder.
- Dersle ilgili öğrettiği konuları daha kolay ve kalıcı biçimde öğretmek için sürekli yöntemler geliştirir.
- Yeni eğitim araçları ve yöntemlerini araştırır, geliştirir ve uygular.
- Spor, müzik, güzel sanatlar gibi konularla ilgilenir.
- Yenilikçidir. Branşı ile ilgili yenilikleri takip eder ve paylaşır.
- Kendisini sürekli geliştirerek niteliğini yükseltir ve eğitim ve öğretime yansıtır.

- Mesleğini ve kendini daha da etkili kılmak ve geliştirmek için ölçme ve değerlendirme araçlarını iyi kullanır.
- Eğitim, öğretim ve yönetimle ilgili görevlerinde aksayan yönleri tespit eder, ilgili ve yetkili kişilerle önlem alınması konusunda işbirliği yapar.
- Gerektiğinde mesleği ve kendisi ile ilgili kişilerden görüş almaktan kaçınmaz, eleştiriye açıktır.
- Çağdaş eğitim teknolojisini bilir ve uygular.

Okulu İle Yakından İlgilidir:

- İhtiyacı olan araç ve gereçleri belirler ve zamanında hazır olmasını sağlar.
- Kendisinden istenilen bilgi ve raporları tam ve zamanında verir.
- Zamanını etkin, verimli ve yararlı bir şekilde kullanır.
- Kurumsal mensubiyet duygusu güçlüdür.

Birlikte Çalışma İlkelerine Uygun Davranır:

- Mensubu olduğu zümrenin başkanı ve üyeleri ile iletişim ve işbirliği halindedir.
- Öğretmenler kurulu kararlarına uyar ve doğru uygulanmasına yardımcı olur.
- Branşı ile ilgili yapacağı uygulamalar hakkında zümrenin fikrini alır.
- Rehberliğe açıktır.
- Talep edilmesi halinde arkadaşlarının okuldaki çalışmalarına yardım eder.

- Öğrencinin okul dışındaki tutum ve davranışları ile ilgilenmeyi görev sayar, gerektiğinde onlara yardım eder.
- Kendisine ek olarak verilen görevleri şikâyet etmeden kabul eder ve gereğini yapar.
- Kurumsal gizliliği olan konuları, okul dışına taşımaz ve eleştirmez.
- Okul kurallarına uyar ve bu konuda hem öğrencilerine hem meslektaşlarına örnek olur.

Liderdir:

- Okulda öğrenciye ve dışarda topluma her konuda örnek olur.
- Okul yönetiminin bilgisi dâhilinde çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlere katılır.
- Öğrenciler arasında eğitimle ilgili sağlıklı ve doğru işbirliğinin gelişmesini sağlar.
- Eğitim ve öğretimle ilgili konularda, yararlı girişimleri destekler, okul yönetiminin bilgisi dâhilinde teşvik eder.
- Öğrencilerine rehberlik ve yöneltme hizmeti ile yardımcı olur.
- Düzgün bir kişiliğe sahiptir.

Güvenilir Bir Kişiliğe Sahiptir:

- Verdiği sözü yerine getirir, sözüne sadıktır.
- Tutarlı ve istikrarlıdır.
- Görevini mükemmel bir şekilde yapar.
- Okul etkinliklerinde, etkinlik bitinceye kadar ortamı terk etmez.

- El sıkışı kuvvet, kudret, samimiyet telkini ifade eder.
- Söz verdiği yere vaktinde gelir.
- Yöneticilerini, çalışma arkadaşlarını, programı veya bulunduğu yeri olumsuz etkileyecek ifadelerden kaçınır.
- Borcuna sadıktır, kimseye borçlu kalmaz.

Adildir:

- Öğrencilerinin çalışmalarını objektif olarak değerlendirir.
- Öğrencisine ödevlerinde yaptığı düzeltmelerin nedenini bildirir, gerekiyorsa daha ayrıntılı açıklamalar yaparak öğrencinin hatasını anlamasına yardımcı olur.
- Okul kurallarını bütün öğrencilere eşit bir şekilde, adaletle uygular.
- Bir öğrenci hakkında verdiği kararda yanıldığını anlayınca, öğrencinin gönlünü alır.
- Öğrencilerini hiçbir nedenle birbirinden ayrı tutmaz, bir diğerine karşı kayırmaz.
- Öğrencisi başarısız olursa, daha önceki öğretmenleri suçlamaz, öğrencinin başarılı olmasına gayret eder.
- Öğrencilerin diğer öğretmenler hakkında olumsuz konuşmalarına izin vermez.
- Bir öğrencinin hatasından dolayı bütün sınıfı sorumlu tutmaz, azarlamaz.
- Bireysel farklılıkları dikkate alır ve buna göre eğitim-öğretim yöntemleri geliştirerek uygular.
- Söyleyeceği her söze dikkat eder.
- Açık, doğru, hızlı kararlar alır.

- Sınıfta gereğinden fazla ders dışı konulardan söz etmez.
- Öğrencinin tavrını, düşüncesini, psikolojisini anlar ve buna göre davranır.
- Okul kurallarına aykırı davranışlara izin vermez, hoş karşılamaz.

Doğruluktan Yanadır:

- Objektif, doğru ve dürüştür.
- Aldatmaya yanaşmaz.
- Çalışma arkadaşlarına karşı gösterdiği nazik davranışta samimidir.
- Dedikodu yapmaz, yapılmasına izin vermez.
- Disiplinli ve düzenli bir eğitim ortamının oluşmasında kendisine düşen görevi layıkıyla yapar.
- Çalışması ile ilgili öğrenci ve okul tarafından sorulan sorulara açık, kesin, samimi cevaplar verir.
- Sınıfta, ne yapacağını açık ve net olarak bilir ve uygular.
- Öğrencilerinin ve çalışma arkadaşlarının gözünde saygın bir kişiliğe sahiptir.

Doğru Kararlar Verir:

- Görmezlikten gelmesi daha uygun olan ufak tefek kusurlardan dolayı öğrenciyi cezalandırmaz.
- Eğitim ve öğretim hakkında bilgisi olmayan ebeveynlerin eleştirilerini hoş karşılar, onları doğru bilgilendirir.
- Öğrencilerini gerçekten hasta olup olmadığını anlayacak kadar yakından tanır.
- Sınıfta meydana gelen olayların nedenini araştırır, tespit eder ve tekrar etmemesi için önlem alır.

Bilim İnsanıdır:

- Konuşma ve yazı dilinde bilimselliğe önem verir.
- Düşündürücü sorular sorar, öğrencilerinin bilimsel düşünce becerisini geliştirmeye çalışır.
- Ders konusunu nasıl iyi öğreteceğini bilir, buna göre metodoloji uygular.
- Mantıklıdır, öğrencilerine mantık muhakeme becerisi kazandırmaya çalışır.
- Dersinin amaçları hakkında doğru ve gerekli bilgiye sahiptir.
- İşini iyi bilir, iyi yapar.
- Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak her öğrenciye yapacağı işi iyice açıklar.
- Öğrencinin yaptığı işi objektif ve pedagojik amaca yönelik açıkça eleştirir.
- Öğretimini öğrencinin ihtiyaçlarına ve yeteneğine göre uyarlar.
- Dersini diğer derslerle uyumlu ve hayattaki yeri ile bağlantı kurarak işler.
- Mesleğinin gelişmesine bilimsel anlamda katkı sağlayan konulara, kendi şahsi ilgi alanlarından daha çok önem verir.
- Öğrencilerine, gelecekleri ile ilgili meslek seçiminde doğru karar vermeleri konusunda rehberlik ve yöneltme desteği verir.

Açık Fikirlidir:

- İşini düzeltecek veya yardımcı olacak telkinleri kabul eder.

- Sorunları çok yönlü düşünür ve buna göre çözüm üretir.
- Diğer öğretmenlerle birlikte çalışmaktan memnun olduğunu söz ve davranışları ile belli eder.
- Konuşma esnasında konudan ayrılmaz.
- Eğitim, öğretim ve yönetimle ilgili konularda görüş ve düşüncesini objektif ve samimi bir şekilde ifade eder.

Girişimcidir:

- Okulun gelişmesi için eğitim, öğretim ve yönetimle ilgili her türlü çalışmaları destekler.
- Mesleği ile ilgili yeni gelişmeleri takip edebilmek üzere eğitim kurs ve seminerlerine katılmak için çaba gösterir.
- Ders için gerekli eğitim araçlarını temin etme ve kullanma çalışmasını yapar.
- Sorun yaratmaz çözüm üretmek için girişimlerde bulunur.
- Girişimcilik konusunda öğrencilerine rehberlik ve yöneltme desteği verir ya da sağlar.
- Kendisini sürekli geliştirmek ve okulun sürekli kurumsal gelişimi için her türlü çabayı gösterir.

Neşelidir:

- Yaşama sevinci vardır, bunu öğrenci ve çalışma arkadaşları ile paylaşır.
- İyi insan olmaktan ve toplumda iyiliğin hakim kılınmasına katkı sağlamaktan sevinç duyar.
- Önemli olayların öğrencide olumlu izler bırakması için, neşeli bir şekilde yorumunu yapar, durumu açıklar.
- Gerektiğinde şakalara öğrenci ile birlikte güler.

- Huysuz ve geçimsiz değildir, uyumlu ve geçimlidir.
- Can sıkıcı, öfkeliendiren zorluklar karşısında soğukkanlı ve teessümle, sakin hareket eder.
- Konulara pozitif bakış açısıyla yaklaşır.

Heyecanlıdır:

- Dersini duyarak ve yaşayarak anlatır.
- Öğrencide gördüğü, dikkat çeken özellikleri ilgililere haber verir.
- Öğrencinin aile yaşantısını öğrenir ve okul aile işbirliğine önem verir.
- Okulun sosyal etkinliklerine katılır ve başarılı olmasını destekler.
- Öğrenci hakkında ailesi ve gerektiğinde akrabalarıyla görüşür.
- Öğrenciye okul çalışmaları, okul sorunları, yaz tatili ve onu ilgilendiren başka konularda sorular sorar, rehberlik yapar.
- Örnek davranışta bulunan öğrencileri takdir eder.

Dostça Davranır:

- Okul içinde veya dışında karşılaştığı öğrenci ile içtenlikle ve yakından ilgilenir.
- Meslektaşlarını nezaketle selamlar.
- Öğrencinin velisi veya akrabası okula geldiğinde onlara samimi bir kabul gösterir.
- Öğrenciyi, arkadaşlarının önünde mahcup duruma düşürmez.

- Dostça davranır ve bu davranışı teşvik eder.
- Güven, sevgi ve saygı toplamaya dikkat eder.

İnce ve Zariftir:

- “Şey”, “Nedir o ?” gibi ifadeleri tekrar etmekten kaçınır.
- Göze batacak, yapmacık tavırlardan sakınır.
- Başkası konuşurken dinler, saygılı davranır.
- Çevresine karşı düşüncesini yumuşak bir şekilde saygı ile ifade eder.

Temiz Ruhludur:

- Düzgün, düzenli ve temiz bir yaşantısı vardır.
- Zararlı alışkanlıklara karşı örnek alınacak tutum, tavır ve davranış gösterir.
- Savunduğu yüksek insani ve ahlaki değerlere bağlı olarak yaşar.
- Özü sözü birdir.
- Bireysel ve çevresel temizliğe önem verir.

İlımlıdır:

- Kolay kızmaz, kolay şaşırılmaz veya telaşa düşmez.
- Yüzünün ifadesine hâkimdir.
- Soğukkanlılığını muhafaza eder.
- Kendinden gereğinden fazla bahsetmez.
- Öğrenci ile laubali tavırlar içinde olmaz.
- Zor bir işin içinden kolayca çıkar.
- Sabırlıdır.

Sağlıklıdır:

- Yoğun bir çalışmayla geçen bir günde bile bıkkınlık duymaz.
- Hiçbir asabi belirti göstermez.
- Sportif etkinliklerde bulunur.
- Sağlıklı yaşam gereklerini bilir, uygular, örnek olur.

Tutumludur:

- İsraftan kaçınır.
- Tutumlu ve tedbirlidir.
- Parası ile veya pahalı şeylerle gösteriş yapmaz.
- Okul malzemelerini israf etmemeye ve amacına uygun kullanmaya özen gösterir.

Dış Görünümüne Dikkat Eder:

- Giysileri temiz ve ütülüdür, ayakkabısı boyalıdır.
- Ayakta dururken, yürürken, otururken dik durur, güven telkin eder.
- İyi ve temiz giyinir.
- Gösterişli ve gereğinden fazla takı takmaz.

CUMHURİYET VE ÖĞRETMEN

Atatürk'ün kurduğu, benim en büyük eserim dediği ve çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkmayı hedefleyen CUMHURİYET'in anlatılması, anlaşılması, benimsenmesi ve özüm senerek, davranış haline getirilerek toplumda kabul görmesi, Cumhuriyet öğretmenin sayesinde olmuştur. Ülkemizi, Cumhuriyetin temel ilkelerine dayalı kalkınma hedefleri doğrultusunda çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkaracak nesilleri yetiştirme gö-

rev, yetki ve sorumluluğu eğitim sistemimize ve onun en önemli unsuru olan öğretmene verilmiştir.

Cumhuriyetimizin kurucusu Başöğretmen Atatürk;

- “Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır.
- “Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller yetiştirmenizi ister.”
- “Ulusları kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir.”
- “Dünyanın her tarafında öğretmenler, insan toplumunun en fedakâr ve saygı değer unsurlarıdır.”
- “Ulusumuzun saf karakteri yeteneklerle doludur. Ancak bu doğal yetenekleri geliştirebilecek yöntemlerle donanmış vatandaşlar gerekir. Bu ödev de öğretmenlere düşüyor.” demekle, öğretmenlerin çağın gereklerine, toplumun sosyal ve ekonomik taleplerine uygun eğitim sisteminin oluşturulmasını ve bunu hayata geçirebilecek niteliklere sahip olarak yetiştirilmelerini işaret etmektedir.

NİÇİN ÖĞRETMEN?

Cumhuriyetimizin en önemli temel kanunlarından biri olan Milli Eğitim Temel Kanunu'nun ilgili maddeleri olan;

GENEL AMAÇLAR :

“**Madde 2.** Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâki, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yücelt-

meye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;
4. Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.”

I. ÖZEL AMAÇLAR:

“**Madde 3.** Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve aşağıda sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.” hükümlerine yer verilmiştir.

Türk millî eğitimi sisteminin bu amaçları doğrultusunda; Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bekasını sağlayacak, milletimizin mutluluğunu gerçekleştirebilecek;

- Milli ve manevi değerleri benimsemiş ve bunları davranış haline getirmiş İYİ YURTTAŞ,
- Ulusal ve evrensel değerleri benimsemiş ve bunları davranış haline getirmiş İYİ İNSAN,
- Ulusal ve uluslararası mesleki yeterliliklere sahip; sosyal gelişmeyi destekleyecek ve ekonomik büyümeğe yüksek katma değer sunabilecek bilgi ve beceri donanımına sahip İYİ MESLEK ELEMANI yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Söz konusu Milli Eğitim Temel Kanunu'nun genel amaç ve temel ilkeleri, ekonominin talepleri doğrultusunda;

- Bilim, akıl, sevgi ve saygı değerlerine önem veren,
- Milli, çağdaş, laik, demokratik ilke ve değerlerini benimsemiş,
- Doğruluk, paylaşma, uzlaşma, sorumluluk gibi erdemlere sahip,
- Milli ve manevi değerlere bağlı, birlik, beraberlik ve dirlikten yana, sosyal sorumluluk, yardımlaşma ve dayanışma bilinci gelişmiş,
- Kendisine, ailesine, topluma ve tüm insanlığa yararlı olacak,
- Kişilikli, bilinçli, kendisine güvenen, gerçekçi, araştırmacı, üretici ve düşünce becerisi gelişmiş,
- Sadece alan ve kullanan değil, üreten ve satan,
- Sadece değişime ayak uyduran, takip eden değil, değişimi bizzat yaratan ve takip edilebilen,

- Kendisini sürekli yenileyen ve geliştiren,
- Kendi kendisiyle ve başkalarıyla yarışan,
- Dünyadaki değişim ve dönüşümün farkında ve bilincinde olarak, bunları anlayan, yorumlayan, sosyal ve ekonomik hayata uygulayabilen,
- Kendisini mutlu kılacak, toplumun ve tüm insanlığın mutluluğuna katkıda bulunabilecek yeterliliklere, bilgi ve beceri donanımına sahip,
- İş ahlâkı, meslek ahlâkı ve genel ahlâki değerleri benimseyen, koruyup geliştiren ve bunları davranış haline getirebilen, kendisiyle ve toplumla barışık,
- İşini iyi yapabilen, hukukun üstünlüğüne inanan; hak, hukuk, görev ve sosyal sorumluluk bilinci gelişmiş,
- Akılcı ve bilimsel düşünme becerileri gelişmiş, ekip çalışmasına ve katılımcılığa önem veren,
- Vatanını ve milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan,

niteliklere sahip bireyler yetiştirmektir.

NASIL BİR ÖĞRETMEN?

Halen yürürlükte bulunan 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. Maddesinde,

“Madde 43. Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.

Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için, hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yükseköğrenim görmelerinin sağlanması esastır. Bu öğrenim lisans öncesi, lisans ve lisans üstü seviyelerde yatay ve dikey geçişlere de imkân verecek biçimde düzenlenir.

44. Maddesinde,

“**Madde 44.** Öğretmenlik formasyonu veren ve öğretmen yetiştiren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim yüksekokulları, Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınarak Bakanlar Kurulu kararı ile kurulabilir.”

45. Maddesinde,

“**Madde 45.** Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Milli Eğitim Bakanlığınca tespit olunur.

Öğretmenler, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarından ve bunlara denkliği kabul edilen yurtdışı yükseköğretim kurumlarından mezun olanlar arasından, Milli Eğitim Bakanlığınca seçilirler.

Yükseköğrenimleri sırasında pedagojik formasyon kazanmamış olanları ihtiyaç duyulan alanlarda, öğretmenliğe atanmaları halinde bu gibilerin adaylık dönemi içinde yetişmeleri için Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.

Hangi derece ve türdeki eğitim, öğretim, teftiş ve yönetim görevlerine, hangi seviye ve alanda öğrenim görmüş olanların ne gibi şartlarla seçilebilecekleri yönetmelikle düzenlenir” şeklinde yer alan hükümlerle;

a. Öğretmenlik mesleğine,

b. Öğretmen yetiştirmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim yüksekokulları açma yetkisi verilmesine,

c. Öğretmenin nitelikleri ve seçimine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Ancak;

1. Çok çeşitli yükseköğretim kurumları mezunlarının öğretmen olarak atanması,
2. Öğretmen yetiştiren öğretmenlerin yani öğretim elemanlarının sayı ve nitelik bakımından yetersizliği,
3. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına nitelikli öğrenci seçimindeki yetersizlikler,
4. Ortaöğretimde kazanılan bilgi ve becerilerin, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına geçişte yeterince değerlendirilmemesi,
5. Ön lisans, lisans, tezli yüksek lisans, tezsiz yüksek lisans sahibi olan öğretmenlerin okullarda bir arada görev yapmalarının eğitim, öğretimi ve bununla ilgili yönetim hizmetlerini olumsuz etkilemesi,
6. Uzman öğretmen ve Başöğretmen değerlendirilmesinin; öğretmenin kendisini sürekli geliştirmesini ve niteliğini yükseltmesini teşvik edici ve kendi branşından olanlar arasında yapılamaması,
7. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki bazı öğretim elemanlarının öğretmenlik yapmadıkları, hatta pedagojik formasyonlarının bile bulunmaması,
8. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinin yetersizliği,
9. Öğretmenlerin katıldıkları yurtiçi ve yurtdışı hizmet içi eğitimlerinin kredilendirilerek meslekte yükselmelerine ve özlük haklarının iyileştirilmesinde kullanılmaması,

10. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına alınacak öğrencilerin zeki, çalışkan, öğretmenlik mesleğine ilgisi, isteği ve yeteneği olanların alınmasındaki yetmezlikler,
11. Öğretmen adaylarına hizmet öncesinde öğretmenlik mesleği sevgisi; insan sevgisi, yurt sevgisi, hizmet aşkı ve heyecanı gibi değerlerin yeterince kazandırılmaması,

Kısaca, idealist ve nitelikli öğretmen yetiştirilmesinde görülen eksiklikler eğitim sisteminin çözüme kavuşturulması gereken en önemli sorunudur.

Eğitim sistemi dinamik karakterlidir. Diğer sistemlerdeki değişme ve gelişmeler sürekli olarak eğitim sistemini etkilemekte, değişmeye ve gelişmeye zorlamaktadır. Bu durum; dün olduğu gibi bugün ve gelecekte de eğitimde yeni sorunları gündeme getirecektir. Dünyanın hiçbir yerinde sorunsuz eğitim yoktur, olması da mümkün değildir. Bazı düşünürler sorunlu eğitimi sağlıklı eğitim olarak değerlendirmektedir. Ancak, ortaya çıkan yeni sorunların çözümü ve eğitimde niteliğin yükseltilmesi yeter sayı ve nitelikte öğretmen yetiştirmekle mümkün olacaktır. Nitelikli öğretmenin çözümün bir parçası olarak sorun çözeceği, nitelsiz bir öğretmenin de sorunun bir parçası olarak sorun yaratacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğretmenliğin yüksek düzeyde bir ihtisas mesleği olduğu kabul edilmeli ve öğretmenlik eğitimine girişte, öğrencilerde mesleğin gerektirdiği özellikler aranmalıdır.

ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Öğretmenlik, öğretmenlik mesleği, öğretmen yetiştirme ve istihdamına yönelik hususlar günümüzde de geçerliliğini korumaktadır.

Ülkemizde; öğretmen yetiştirme meselesi 1848 yılında ele alın-

dığına ve ilk kez “darülmualimin” adı altında öğretmen okulu açıldığına ve öğretmen yetiştirdiğine göre bu konuda ülkemizin 169 yıllık ya da 200 yıla yakın bir tecrübesi var demektir.

Ancak, ülkemizde öğretmen yetiştirme ve istihdamında nitelik ve nicelik bakımından sorunlar bulunmaktadır. Özetle belirtmek gerekirse, öğretmen yetiştirme ve istihdamında;

- Yetiştiren memnun değil,
- Çalıştıran memnun değil,
- Yetişen memnun değil.

yani üç taraflı bir memnuniyetsizlik devam etmektedir.

Ülkemizin öğretmen yetiştirme ve istihdamındaki tecrübelerden, bugüne kadar öğretmen yetiştirme konusunda Milli Eğitim Şûralarında, özellikle 16. ve 18. Milli Eğitim Şûralarında alınan kararlardan ve diğer ülkelerin uygulamalarından yararlanılmamıştır. Ayrıca, konusu sadece eğitim sisteminin en önemli unsuru ve toplumun mimarı olan geleceğimizin teminatı ve güvencesi çocuklarımızı yetiştiren nitelikli öğretmenler yetiştirilmesi olan bir MİLLİ EĞİTİM ŞÛRÂSİ'nin toplanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Endüstri 4.0 diye bilinen dördüncü sanayi devriminin gerektirdiği niteliklere sahip öğrenciler yetiştirebilecek nitelikte öğretmen yetiştirilmelidir.

Bilgi ve teknolojinin hızla geliştiği çağımızda, her alanda, yaptığı işe uygun bilgi, beceri donanımına ve yeterliliklere sahip UZMAN insan gücü yetiştirilmesine çalışılırken, insan yetiştiren toplum mimarı öğretmenin de uzmanlığı gerektiren ve öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği;

- Genel kültür,
- Özel alan yeterliliği,
- Genel yeterlilikler.

konularında UZMAN olarak yetiştirilmesine önem verilmesi ve kendisini sürekli geliştirebilecek bir sistemin oluşturulması sağlanmalıdır.

Eğitimin geliştirilerek yaygınlaştırılmasında ve niteliğinin çağdaş standartlara ulaştırılmasında kilit rolü olan ÖĞRETMEN; eğitim alanına yönelik ve bir ihtisas üniversitesi olarak kurulacak, eğitimin bütün etkinliklerinin bütün boyutları ve güzelliği ile yaşatıldığı, eğitim müzelerinin de yer aldığı eğitim üniversitelerinde yetiştirilmesi değerlendirilmelidir.

Eğitim yöneticiliği de bir ihtisas mesleği olarak kabul edilmeli ve bu yöneticilerin birikim ve başarılı deneyimleri esas alınarak yine eğitim üniversitelerinde yetiştirilmeleri sağlanmalıdır.

Öğretmenlik mesleği;

- Aday Öğretmenlik,
- Öğretmenlik,
- Uzman öğretmenlik,
- Başöğretmenlik.

kademelerinden oluşan bir öğretmenlik kariyer sisteminin geliştirilmesi ile ilgili, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda gerekli yeni düzenlemeler yapılması değerlendirilmelidir.

Nitelikli öğretmen yetiştirilmesi ele alınırken;

- Hizmet öncesi eğitime öğrenci seçiminin,
- Hizmet öncesi eğitimin,
- Hizmet içi eğitimin,

gerektirdiği esaslar dikkate alınmalıdır. Buna göre;

1- Hizmet Öncesi Eğitime Öğrenci Seçimi:

Öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarına; öğretmen niteliklerinin toplumun gelişmişlik düzeyi ile özdeş ve bağıntılı olması bakımından bir karakter ve davranış mesleği olan öğretmenliğe örnek ve erdemli kişilerin yönetilmesi sağlanabilmelidir. Toplumumuzun sosyo-kültürel yapısı dikkate alındığında, aday seçiminde öğrencinin ortaöğrenim yaşantısının özenle değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda;

a) Bu programların alt yapısını oluşturan ortaöğretim programlarını başarı ile bitiren ve bu süreçte haklarında öğretmenler kurullarınca “ÖĞRETMEN OLABİLİR” kararı verilenler,

b) Ortaöğrenimleri süresince kazandıkları bilgi ve becerilere yönelik yapılacak sınavlarda beklenen düzeyde başarılı olanlar,

c) Sağlık durumu öğretmenlik mesleğine uygun olanlar, seçilmelidir.

d) Öğrencilere, ortaöğretimdeki programlarının devamı niteliğindeki öğretmen yetiştirme programını tercih etmeleri halinde başarı ve ek puan uygulanmasından yararlandırılmalarına devam edilmelidir.

2- Hizmet Öncesi Eğitim:

Bugün çağdaş dünyada olduğu gibi öğretmenlerin ülkemizde de en az yüksek lisans düzeyinde bir eğitimle yetiştirilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu çerçevede, hizmet öncesi eğitim;

a) Eğitim üniversitelerinde verilmelidir.

b) Öğretim elemanlarında, belirli bir süre başarılı öğretmenlik yapmış olmaları şartı aranmalıdır.

c) Öğretmenlik programları kavram ve uygulamayı kaynaştıran bir sistem içinde yürütülmelidir.

d) Okul temelli etkinliklere ve öğretme uygulamalarına ağırlık verilmelidir.

e) Milli eğitim sisteminin özel ve genel amaçları, temel ilkeleri, yasal dayanakları konusunda yeterli ve gerekli bilgi verilmelidir.

f) Öğretmen yetiştirme süreci;

- Araştırma,
- Deney,
- Ölçme ve değerlendirme,

öğelerini kapsamalıdır.

g) Öğretmenlik uygulaması, öğrenim süresi boyunca en az bir yarı yıl yoğun ve kesintisiz biçimde yapılmalıdır.

h) Öğretmenlik eğitiminde; hayata dayalı yöntemler ve çok yönlü ölçmeleri kapsayan anlayış ve uygulama hakim olmalı, okuma zevki ve alışkanlığı da kazandırılmalıdır.

1) "Teori uygulanmadan anlaşılabilir, uygulama yapmadan da teori kavranamaz" ilkesinden hareketle, öğretmenlik eğitim programlarında yer alan dersler de uygulamalar sırasında rahat etkin bir şekilde öğretilmelidir.

Mesleki ve teknik eğitim alanına yönelik öğretmen yetiştirme programlarında, alanında en az bir yıl iş yeri tecrübesi kazandırılmasına yer verilmelidir.

Öğretmen yetiştirme sistemi ARZ-TALEP dengesini oluşturacak şekilde planlanmalı, bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı ile öğretmen yetiştirecek EĞİTİM ÜNİVERSİTELERİ arasında sürekli ve sağlıklı işbirliği kurumsallaştırılmalıdır.

Mesleki ve teknik eğitim alanına yetiştirilecek öğretmenlere dört yıl süreyle önce mühendislik eğitimi verilmeli ve bir yıl süreli pedagojik formasyon kazandırılarak (4+1=5 yıl) MÜHENDİS ÖĞRETMEN olarak istihdam edilecek şekilde yetiştirilmelidir.

3- Hizmet İçi Eğitim:

Bilgi ve teknolojinin baş döndürücü bir hızla üretildiği çağımızda, bilginin kullanım süresi hızla azalmaktadır. Bu durumda, her meslek mensubu için olduğu gibi öğretmenlerin de kendilerini sürekli geliştirmesini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Bu amaçla;

- Ülkemizin koşulları da dikkate alınarak her öğretmenin, kendisini sürekli geliştirebilmesi için en az üç yılda bir hizmet içi eğitime alınması sağlanmalıdır.
- Hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin başarıları kredilendirilmelidir.
- Bu kredilerin, öğretmenlerin mesleklerinde yükselmeleri ve

özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik yasal düzenleme yapılmalıdır.

- Her öğretmenin meslektaşlarına bir eğitim-öğretim yılı içerisinde en az iki kez kendi branşında ya da eğitimle ilgili diğer gelişmeler konusunda bilgi ve deneyim paylaşımı semineri vermesi sağlanmalıdır. Böylece öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi hem de eğitim kurumunun sürekli kurumsal gelişimine katkı sağlamaları gerçekleştirmiş olacaktır.
- Benzer uygulama eğitim yöneticileri içinde yapılmalıdır.
- Bu uygulamaların; yapılacak yerel planlamaya göre;
- Okul bazında,
- İlçe bazında,
- İl bazında,

yapılması kurumsallaştırılmalıdır.

Böylece, öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin sürekli bir şekilde kendilerini yenilemeleri ve geliştirmeleri, niteliklerini artırmaları en az veya sıfır maliyetle gerçekleştirilmiş olacaktır.

- Öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin hizmet içi eğitimlerinin;
 - Merkezi planlama,
 - Yerel planlama

yolu ile gerçekleştirilmesi çalışmalarını daha nitelikli ve kurumsal bazda geliştirilerek sürdürülmelidir.

Ancak, bu konuda en az kaynak kullanılarak en çok fayda sağlama ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır.

- Bu eğitimin; 6đretmenlerin okuma, araştırma ve 6đrenme ihtiyaçını karşılayacağı, okuma zevki ve alışkanlığı kazandıracadı kuşkusuzdur.

6zetle belirtmek gerekirse, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan 6zel amaçlar, genel amaçlar ve temel ilkeler doğrultusunda nesiller yetiştirebilecek y6ksek nitelikli 6đretmen yetiştirme sisteminin oluşturulmasının acilen değerlendirilmesinin uygun olacağı d6ř6n6lmektedir.